

tages paa Fabrikken, men i Provindserne er det ikke Tilfældet. I Provindserne er det egentlig kun Frostøsten og Mellemnaden om Eftermiddagen, som spises paa Fabrikken, hvorimod Middagsmaaltidet holdes i Hjemmet. Der er det aldeles nødvendigt, at Arbejderne ikke alle paa een Gang lukkes ind i et saadant Rum for at spise Frostøst, men det maa ske i to eller flere Hold, og jeg kan heller ikke anse det for Andet end for at være i alle Henseender det Heldigste og Bedste. — Jeg anser det dernæst for at være meget tvivlsomt, om man fuldstændig bør forbyde unge Mennesker — jeg siger ikke Børn — at arbejde om Søndagen. I vor Industri spiller Afkørbearbejdet en ikke ringe Rolle, og jeg finder ikke, at det er billigt, at et ungt Menneske, som har paataget sig at udføre et Afkørbearbejde, som han ikke er bleven færdig med om Lørdagen, skulde være forhindret fra at gjøre det færdigt om Søndagen. Jeg tror ikke, man vil gaae Arbejderne derved, og jeg anser dette desuden for at være af de Bestemmelser, som ere saa vanstelige at overholde, at man hellere maa lade være at fastsætte en Lovregel, end at give en Lovregel, som man dog veed vil blive overtraadt. — Paa den øvrige Detail med Hensyn til de 3 første Kapitel skal jeg for Diebløkket ikke gaa ind. Jeg skal kun tilføje det Ønske, at det maa blive taget under Overveielse, om man ikke, naar denne Sag nu skal behandles, kunde give Bestemmelser om Kvinders, navnlig de gifte Kvinders Arbejde. Jeg skal ikke blande mig i eller tage Parti i den store Strid, som er ført om Kvindens Ligeberettigelse, ogsaa med Hensyn til Arbejde, med Manden, jeg skal hverken slutte mig til dem, der erklære, at denne Art af Arbejde rent bør forbydes Kvinden, eller dem, der sige, at Kvindearbejde bør tilstedes i lige saa stort Omfang som Mandens; men jeg tror, at der er en Mellemvei at gaa, og det er at tage Hensyn til den gifte Kvindes Arbejde og Besskæftigelse i Fabrikkerne. Hvorvidt gifte Kvinder arbejde i Fabrikkerne, har en saa overordentlig stor Betydning lige overfor Hjemmet, lige overfor Børnene, lige overfor Manden. Det er ogsaa faldet i min Lod at foretage en stor Mængde Skilsmisser, og jeg har ved saa mange Leiligheder erfaret, at den første Rilde til saadan Uvæstestabstvist ligger væsentlig deri, at Husfruen ikke har kunnet gjøre Hjemmet hyggeligt for Manden og har forsonst Børnene; men hvorledes skal en Husfru, som arbejder de 6 Dage om Ugen fra Morgen til Aften, faae Tid til og have Kraft til at passe Børnene og passe Huset med Renlighed og Orden, saaledes som det er nødvendigt, for at saavel Mand som Børn virkelig der kunne finde et Hjem? Det er i Dvrigt ogsaa erkjendt andre Steder; navnlig i England har der reist sig meget kyndige og vægtige Stemmer i denne Retning, og i den sidste Fabriklov for England er der indført Bestemmelser med Hensyn til Kvinder, navnlig den, at Kvinder ikke maa arbejde i Fabrikker Lørdag Eftermiddag. Hvis

alene dette kunde opnaas, at gifte Kvinder ikke turde arbejde Lørdag Eftermiddag, at de altsaa havde denne Eftermiddag fri, tror jeg, at derved vilde være vundet ikke saa lidt.

Jeg kommer dernæst til det 4de Kapitel, som omhandler Tilsynet, og som jeg allerede har bemærket er det, som jeg sætter mest Pris paa af den hele Lov; jeg lover mig nemlig af det Tilsyn, som der er foreslaaet, en virkelig nøie Kundskab til samtlige Fabrikforhold, og en klar Oversigt over, hvilke Mangler der for Tiden findes paa dette Omraade, og hvorledes disse kunne afhjælpes uden derved at skade enten Industrien eller Arbejderen. Dette Forslag forekommer mig derfor at være særdeles anbefaleligt. Den nærmere Modulation deraf maa jo være overladt til Ministeriet; men jeg skal tillade mig at henstille den Tankte, om det ikke skulde være rigtigere, i Stedet for, som jeg af Motiverne ser, at det er paatænkt, at dele Inspektørerne efter visse geografiske Omraader, at omsætte dem efter Sag, saa at hver Inspektør havde nogle Fabriksag, hvormed han beskæftigede sig. Jeg anser dette for at ville være heldigt, fordi der hører en Specialkundskab til den enkelte specielle Fabriksvirkksomhed for ret at kunne se og bedømme, hvilke Mangler der klæber ved den, og hvilke Mangler derved det kan være Lovgivningens Sag at afhjælpe. Vort Land er jo desuden saa lille, det er saa let at komme fra det ene Sted til det andet, og vore Fabrikker ere ikke saa overordentlig mange, saa at den Omstændighed, at alle tre Inspektører kom til at betynde hele Landet, ikke vilde være nogen synderlig Ulempe; men der vilde derved vindes det, at hver enkelt af Inspektørerne vilde paa en ganske anden Maade komme ind i de særlige Sag, som han skal kontrollere, istedetfor at det nu er at befrygte, at de Mand, der skulle sætte sig ind i alle disse meget forskellige Virksomhedsgrene, vanskeligt vilde kunne overkomme at faae den Detailkundskab, som er nødvendig for hver især af dem. Det er naturligt blot Noget, som jeg ganske skal henstille til den ærede Minister, hvorvidt han vil finde, at der er nogen Føje til at tage Hensyn til de herberørte Forhold. — Dersom den ærede Justitsminister havde været tilstede, kunde jeg ved denne Leilighed ret have ønsket at bringe det Spørgsmaal paa Bane, om det ikke vilde være gavnligt at forene en Fængselsdirektørs Post med Posten som Fabrikinspektør. Jeg anser den Reform, der er foregaaet i de senere Aar, at vi egentlig ikke have nogen Fængselsdirektør, for ingenlunde heldig; vi have ved et af Fængslerne en Inspektør, som tillige er sin egen Direktør men vi have ikke en Direktør for hele Landets Fængselsvæsen. Da nu Statens Fængsler tillige ere store Værksteder, og da derfor de, der have med Fængslernes Bestyrelse at bestille, nødvendigvis tillige maa have Kjendskab til Fabriksvirkksomhed, saa forekommer det mig at ville være ønskeligt, om man kunde forene en Fængsels-